

KONYA TİCARET ODASI

KADININ İŞ HAYATINDAKİ YERİ VE KARŞILAŞTIĞI SORUNLAR

**Etüd-Araştırma Servisi
Seyda ERKEK – Hakan KARAGÖZ**

KONYA-2009

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ.....	i
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM DÜNYADA KADININ İŞ HAYATINDAKİ YERİ

1.1. Dünyada Kadın Nüfusu.....	2
1.2. Dünyada Kadın İstihdamı.....	2

İKİNCİ BÖLÜM TÜRKİYE'DE KADININ İŞ HAYATINDAKİ YERİ

2.1. Türkiye'de Kadın Nüfus.....	6
2.2. Türkiye'de Kadın İstihdamı.....	6
2.3. Kadın İşgücünün Yoğunlaştığı Sektörler.....	9
2.4. Kadın İşgücünün Yoğunlaştığı Meslek Grupları.....	9
2.5. Kadın İşgücünün İşteki Durumu.....	10
2.6. Sosyal Güvenlik Durumuna Göre Kadın İstihdamı.....	12

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM KONYA'DA KADININ İŞ HAYATINDAKİ YERİ

3.1. Konya'da Kadın Nüfusu.....	13
3.2. Konya'da Kadın İstihdamı.....	13
3.3. Konya'da Kadın İşgücünün Yoğunlaştığı Sektörler.....	13
3.4. Konya'da Kadın İstihdamının İşteki Durumu.....	14

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM KADINLARIN İŞ HAYATINDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR

4.1. Kadınların İş Hayatında Karşılaştıkları Sorunlar.....	15
4.1.1. Kadınların Ücretlerinin Düşüklüğü ve Ücretlerde Kadın - Erkek Eşitsizliği.....	15
4.1.2. Kadınların Enformal ve Standart Olmayan İşlerde Çalışmaları.....	17
4.1.3. Sosyal Sorunlar.....	17
4.2. Çözüm Önerileri.....	18
SONUÇ.....	19
KAYNAKÇA.....	20

TABLULAR LİSTESİ

- Tablo 1.** Cinsiyet Ve Demografik Bakış – (15+Yaş, 2006),
- Tablo 2.** Bazı Dünya Ülkelerinde Tüm Sektörlerde Kadın İstihdam Oranı – 2006,
- Tablo 3.** Bazı Dünya Ülkelerinde Ekonomik Statülerine Göre Kadın İstihdam Oranı – 2006,
- Tablo 4.** Kadınların Ekonomik Statüsü –Türkiye-OECD Ortalaması Karşılaştırması-2006,
- Tablo 5.** Bazı Dünya Ülkelerinde Kadın İşsizlik Oranı -2006,
- Tablo 6.** Yaş Grubuna Göre Türkiye’de Kadın Nüfusu -2007,
- Tablo 7.** Kurumsal Olmayan Kadın Nüfusun İşgücü Durumu-Bin Kişi (15 + Yaş Grubu),
- Tablo 8.** İş Arama Sürelerine Göre Kadın İşsizler
- Tablo 9.** Eğitim Durumuna Göre Kadın İşgücü – Bin Kişi (15+ Yaş Grubu)-2007*
- Tablo 10.** Kadın İstihdamının İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı -Bin Kişi (15+ Yaş Grubu)
- Tablo 11.** Kadın İstihdamının Meslek Grubuna Göre Dağılımı-Bin Kişi (15+ Yaş Grubu)
- Tablo 12.** Kadın İstihdamının İşteki Durumu- Bin Kişi (15+ Yaş Grubu),
- Tablo 13.** Kadınların İşyeri Durumuna Göre İstihdamı-Bin Kişi (15+ Yaş Grubu),
- Tablo 14.** Esas İşlerinden Dolayı Herhangi Bir Sosyal Güvenlik Kuruluşuna Kayıtlı Olmayan Kadınların İşteki Durumu-Bin Kişi (15+ Yaş Grubu),
- Tablo 15.** Konya İlinde Kadın Nüfusu- 2007
- Tablo 16.** Konya-Karaman Düzey 2 Bölgesinde Kurumsal Olmayan Kadın Nüfusun İşgücü Durumu-Bin Kişi (15 + Yaş Grubu)
- Tablo 17.** Konya-Karaman Düzey 2 Bölgesinde Kadın İstihdamının İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı -Bin Kişi (15+ Yaş Grubu)
- Tablo 18.** Kadın İstihdamının İşteki Durumu--Bin Kişi (15+ Yaş Grubu)
- Tablo 19.** Kadınların Cinsiyet Ve Eğitim Durumuna Göre Ortalama Çalışma Süreleri Ve Aylık Ortalama Brüt Ücret - 2006

GİRİŞ

Son yıllarda ülkemizde çalışan kadınların sayısı hızla artmaya başladı. Kadınlar, karşılaştıkları pek çok soruna rağmen, başarılarıyla iş dünyasında zirveyi zorluyorlar. Son 20 yıl içinde iş dünyasının yaşadığı belki de en büyük devrim kadınların çok yoğun bir biçimde iş yaşamına girmesidir.

Endüstri toplumunun çalışan insan tipini erkekler oluştururken içinde bulunduğumuz bilgi toplumunda kadınlar ön plana çıkmaktadırlar. İş hayatında ağırlığın endüstriden bilgi ve hizmet sektörlerine kayması ile birlikte bilgi çağının yarattığı yeni mesleklerin pek çoğunu kadınlar ele geçirmiştir.

Kadının tarihsel gelişimine baktığımızda, kapitalist toplumun ortaya çıkmasıyla birlikte kapitalist üretim ilişkileri cinsiyetçi iş bölümünü dayatmakta ve kadın, savaş vb. koşullar haricinde, toplumsal üretimin dışında tutulmaktadır. Ayrıca ucuz ve vasıfsız iş gücü olarak görülmektedir. Kadınların eğitime erkeklere oranla fırsat eşitliği ve toplumsal önyargılarda, uygulanan,istihdam politikalarına dayanak olmaktadır.¹

Başlangıçta ev ve çocuk bakımı ile sınırlı olan kadın, zaman içinde öncelikle ekonomik nedenlerle ve zamanla kazandığı ekonomik özgürlüğün kendisine kazandırdığı kimlik ile çalışma hayatında ücretli çalışanlar arasında kendine yer edinmeye başlamıştır. Kadının ücret karşılığı çalışmaya başlaması ile birlikte kadının ailedeki ve toplumdaki rolünde farklılaşma meydana gelse de, kadın ev yaşamının getirdiği yükten kurtulamamıştır. Bir taraftan evin ve ailenin ağır yükü diğer taraftan sistemin ağır sömürsü ve de çalışma yaşamının yükü ile kadın çifte sömürüye maruz bırakılmıştır. Bu yüzden kadına "emekçinin emekçisi" denilmektedir. Kadının üretime katılımının önündeki en büyük engel ise, doğurganlığı, analığı, ev işleri ve çocuk bakımının toplumsallaşmamasıdır. Ayrıca bu durumu özelleştirme uygulamalarıyla yoğunlaşan işten atılmalarında gerekçesi de yapılmaktadır. Kadın istihdamı; ücretsiz ve işçiliği, yarı zamanlı çalışma, tarım işçiliği, parça başı üretim, emek yoğun imalat Sanayi ve ev işlerinin devamı olarak görünen hizmet sektöründe yoğunlaşmaktadır.²

Kadının toplumsal yaşama katılmasının en önemli ve ekonomik açıdan geliştirici kıstası kadının iş yaşamına katılmasıdır. Kadının toplumdaki yerini irdeleyebilmek için öncelikle iş hayatındaki yerini bilmek gerekiyor. Burada ilk olarak kadının üretim sürecine katılmasının boyutlarını, bu katılmanın ortaya çıkış biçimlerini açığa çıkartmak gerekmektedir.

İş hayatında kadının yerini konu ettiğimiz bu çalışmada öncelikle, dünyada, ülkemizde ve Konya'da kadın nüfusu ve çalışan kadınlara ilişkin istatistiki verilerden bahsedilecek ardından çalışma hayatında kadınların karşılaştığı problemlere değinilecektir.

¹Merih ÇALIŞKAN - Nihal KOCAKUŞAK, "Çalışma Hayatında Kadın", <http://eski.bianet.org/2004/10/21/45622.htm>

² A.g.e.

BİRİNCİ BÖLÜM DÜNYADA KADINLARIN İŞ HAYATINDAKİ YERİ

1.1. Dünya Kadın Nüfusu

Avrupa ülkelerinde kadın nüfusuna bakıldığında zaman zaman 42 milyon kadın nüfusu ile Almanya başta gelmektedir. Ardından 35 milyon kadın nüfusu ile Türkiye yer almaktadır.

İşçi veya kendi işinde çalışan kadınların toplam istihdama oranlarına bakıldığında zaman zaman en fazla pay %17,7 ile İtalya'ya aittir. İtalya'nın ardından %14,3'lük pay ile Türkiye gelmektedir.

Aile işçisi olarak çalışan kadınların toplam nüfusa oranlarına bakıldığında zaman zaman Türkiye'nin diğer gelişmiş ülkeleri geride bıraktığı gözlenmektedir. Türkiye'de aile içi çalışan kadınların toplam istihdama oranı %39 düzeyindedir. Bu durum Türkiye'nin sosyal yapısını ortaya çıkarmaktadır. Gelişmiş ülkelere bakıldığında zaman zaman en fazla oran %2,7 ile İtalya'da bulunmaktadır.

Tablo 1. Cinsiyet ve demografik bakış – (15+yaş, 2006)

	Kadın Nüfusu	İşçilerin ve kendi işinde çalışanların tüm istihdamdaki oranı	Aile işçisi %
Fransa	31.537.797	6.2	1.5
Almanya	42.013.740	7.4	1.6
İtalya	30.318.835	17.7	2.7
Hollanda	8.263.141	--	1.0
İspanya	22.364.448	11.8	2.0
Türkiye	35.347.339	14.3	39.0
Birleşik Krallık	30.914.956	7.7	0.4
Birleşik Devletler	147.160.189	---	0.1

Kaynak: The United Nations Economic Commission for Europe (UNECE)

1.2. Dünya Kadın İstihdamı

ILO'nun (Uluslararası Çalışma Örgütü) kadın istihdamıyla ilgili olarak yayımladığı rapora göre, geçen on yılda çalışan kadın sayısı 200 milyon artarak 2007'de 1,2 milyara ulaşırken, aynı yıl çalışan erkek sayısı 1,8 milyarı buldu.

Erkekler arasında işsizlik oranı yüzde 5,7 iken, kadınlar arasında bu oran yüzde 6,4. Rapora göre hizmet sektöründe çalışan kadınların sayısı tarım sektöründe çalışan kadınların sayısını geçti. 2007'de kadınların yüzde 36,1'i tarım, yüzde 46,3'ü ise hizmet sektöründe çalışıyordu. Son on yılda çalışan kadınların toplam çalışanlar içindeki oranı ise değişmedi ve yüzde 40'ta kaldı.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) 2006 yılı verilerine göre tüm sektörlerde kadın istihdam oranının en yüksek olduğu ülke 66 milyonluk kadın istihdam sayısı ile Amerika Birleşik Devletleri'dir. Türkiye'de ise kadın istihdamı 5 milyon düzeyindedir.

Toplam istihdam içinde kadın istihdamının ülkelere göre oranına bakıldığında 2006 yılı verilerine göre kadın istihdam oranı en yüksek olan ülke %47,1 ile Kanada'dır. Kanada'yı %46,3'lük kadın istihdam oranı ile Fransa, % 46,5 ile İngiltere takip etmektedir. Türkiye'de ise kadın istihdamının toplam istihdamdaki payı %26'lardadır.

Tablo 2. Bazı Dünya Ülkelerinde Tüm Sektörlerde Kadın İstihdam Oranı - 2006

	Kadın İstihdam oranı	Toplam İstihdam İçindeki Payı %
Kanada	7.757.200	47.1
İtalya	9.048.800	39.4
Hollanda	3.657.000	44.7
Fransa	11.471.800	46.3
Almanya	16.996.200	45.5
Türkiye	5.810.000	26.0
İspanya	8.005.100	40.5
İngiltere	13.183.000	46.5
ABD	66.925.000	46.3

Kaynak: The United Nations Economic Commission for Europe (UNECE)

Dünya kadın istihdamının statülere göre dağılımına bakıldığı zaman işveren konumunda çalışan kadınların en fazla Almanya'da yer aldığı görülmektedir. Almanya'da 15 milyonluk kadın işveren bulunmaktadır. Almanya'nın ardından ise sırasıyla, 12 milyonluk kadın işveren sayısı ile İngiltere, 10 milyonluk kadın işveren sayısı ile Fransa gelmektedir. Türkiye'de ise kadın işveren sayısı 2 milyon 714 bin'dir.

İşçi statüsünde çalışan kadınların sayısına bakıldığı zaman en fazla kadın işçi sayısının Almanya'da (424 bin) yer aldığını görmekteyiz. Onu sırasıyla İtalya (362 bin) ve İspanya (279 bin) izlemektedir.

Kendi işinde çalışan kadınlara bakıldığı zaman en fazla kendi işi olan kadının İtalya'da olduğu görülmektedir. Kendi işini yapan kadınların sayısı 1 milyon 240 bin'dir. Türkiye'de ise kendi işinde çalışan kadınların sayısı 761 bin kadardır.

Aile içi çalışma oranlarında ise en fazla payın Türkiye'ye ait olduğu görülmektedir. Türkiye'de 2 milyon 267 bin kadın aile içi işlerde çalışmaktadır. Türkiye'nin ardından Almanya (276 bin) ve İtalya (248 bin) gelmektedir.

Tablo 3. Bazı Dünya Ülkelerinde Ekonomik Statülerine Göre Kadın İstihdam Oranı - 2006

	İşverenler	İşçiler	Kendi işinde çalışan	Aile işçileri
Fransa	10.586.900 (%48.2)	235.800 (%21.8)	474.200 (%32.2)	174.800 (%72.8)
Almanya	15.456.900 (%47.2)	424.300 (%23.5)	838.800 (%35.1)	276.200 (%76.4)
İtalya	7.197.900	362.100	1.240.500	248.300

	(%42.6)	(%22.1)	(%30.9)	(%585.)
Hollanda	3.292.500 (%46.3)	76.700 (%22.6)	-----	35.600 (%76.7)
İspanya	6.898.300 (%42.6)	279.600 (%25.1)	661.800 (%30.8)	157.200 (%59.0)
Türkiye	2.714.000 (%21.5)	69.000 (%5.7)	761.000 (%14.5)	2.267.000 (%69.4)
Birleşik krallık	12.091.300 (%49.3)	202.900 (%24.3)	816.400 (%28.7)	58.200 (%61.5)
Birleşik Devletler	----	----	----	71.000 (%67.6)

Kaynak: The United Nations Economic Commission for Europe (UNECE)

OECD ortalamasına göre kadınların ekonomik statüsü incelendiğinde tarım dışı ücretli çalışan kadınların oranının OECD ortalamasına göre %41,5 iken, Türkiye’de bu oranın %19 olduğunu görülmektedir. Parlamenter, resmi yetkili ve yönetici olarak çalışan kadınların oranı OECD ortalamasında %23,2 iken, Türkiye’de bu oran sadece %7’dir. Profesyonel ve teknik çalışan kadınların oranı OECD ortalamasında %41,1 iken, Türkiye’de bu oran %31’dir.

Tablo 4. Kadınların Ekonomik Statüsü –Türkiye-OECD Ortalaması Karşılaştırması-2006

	Tarım dışı ücretli çalışan kadın (%)	Parlamenter, resmi yetkili ve yönetici (%)	Profesyonel ve teknik çalışanlar (%)	Yetişkinlerde ekonomik faaliyetler
Türkiye	19	7	31	27,8
OECD Ortalaması	41,5	23,2	41,1	45,3

Kaynak: www.oecd.org.

İşsizlik oranlarına bakıldığı zaman en fazla işsiz kadın sayısının 3 milyon ile ABD’de yer aldığı görülmektedir. ABD’nin ardından 1 milyon 908 bin işsiz kadın ile Almanya, 1 milyon 248 bin işsiz kadın ile Fransa gelmektedir.

İşsizlik oranlarına bakıldığı zaman işsizlik oranı en düşük ülkeler arasında ABD ve İngiltere gelirken, en yüksek oran ise %14,9 ile Polonya’da görülmektedir. Polonya’nın ardından Yunanistan (%13,6) ve İspanya (%11,6) gelmektedir. Türkiye’de ise bu oran %10,3’lerdedir.

Tablo 5. Bazı Dünya Ülkelerinde Kadın İşsizlik Oranı -2006

Ülke	İşsizlik	İşsizlik Oranı
Avusturya	98.498	5.2
Belçika	192.177	9.3
Bulgaristan	149.348	9.3
Kanada	500.100	6.1
Fransa	1.248.292	9.6
Almanya	1.908.854	10.1

Yunanistan	272.055	13.6
Macaristan	152.132	7.8
İtalya	872.709	8.8
Hollanda	169.068	4.4
Norveç	38.407	3.3
Polonya	1.142.083	14.9
Portekiz	233.074	9.0
Romanya	275.965	6.1
İspanya	1.045.629	11.6
İsveç	164.156	7.3
Türkiye	-----	10.3
İngiltere	680.862	4.9
ABD	3.247.000	4.6

Kaynak: The United Nations Economic Commission for Europe (UNECE)

İKİNCİ BÖLÜM TÜRKİYE'DE KADINLARIN İŞ HAYATINDAKİ YERİ

2.1. Kadın Nüfusu

TÜİK verilerine göre 2007 yılı nüfus sayım sonuçlarına göre Türkiye nüfusunun %49,8'ini kadınlar oluşturmaktadır. 35 milyon 209 bin 723 olan kadın nüfusunun 24 milyon 818 bin 874'ü (%70,4) şehirde yaşarken, 10 milyon 390 bin 849'u (%29,6) köylerde yaşamaktadır.

Kadın nüfusunun yaş grubu incelendiğinde en yüksek payın 25-29 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Yani ülkemiz genç bir kadın nüfusa sahiptir.

Tablo 6. Yaş Grubuna Göre Türkiye'de Kadın Nüfusu -2007

Yaş Grubu	Toplam		Şehir		Köy	
	Türkiye	Kadın	Türkiye	Kadın	Türkiye	Kadın
Toplam	70.586 256	35 209 723	49.747.859	24.818.874	20.838.397	10.390.849
0-4	5.793.906	2.814.934	4.000.576	1.942.824	1.793.330	872.110
5-9	6.436.827	3.133.498	4.392.285	2.137.523	2.044.542	995.975
10-14	6.411.658	3.123.186	4.370.199	2.126.604	2.041.459	996.582
15-19	6.157.033	2.997.310	4.270.762	2.076.445	1.886.271	920.865
20-24	6.240.573	3.058.769	4.570.985	2.231.765	1.669.588	827.004
25-29	6.512.838	3.217.736	4.832.720	2.405.544	1.680.118	812.192
30-34	5.727.699	2.842.548	4.274.753	2.126.209	1.452.946	716.339
35-39	5.072.441	2.507.329	3.751.411	1.859.833	1.321.030	647.496
40-44	4.725.800	2.346.486	3.449.529	1.717.780	1.276.271	628.706
45-49	4.085.065	2.027.439	2.971.192	1.473.047	1.113.873	554.392
50-54	3.565.669	1.784.640	2.533.921	1.259.632	1.031.748	525.008
55-59	2.788.858	1.419.240	1.907.299	962.418	881.559	456.822
60-64	2.067.714	1.086.536	1.348.996	705.464	718.718	381.072
65-69	1.698.583	917.418	1.052.014	572.790	646.569	344.628
70-74	1.373.077	743.836	828.888	461.115	544.189	282.721
75-79	1.069.961	628.672	639.464	388.442	430.497	240.230
80-84	578.879	366.496	362.036	236.526	216.843	129.970
85-89	182.188	123.636	120.950	84.185	61.238	39.451
90+	97.487	70.014	69.879	50.728	27.608	19.286

Kaynak: TÜİK

2.2. Kadın İşgücü

Türkiye genelinde 2003 yılında 15 ve üstü yaş grubunda kadın işgücü 6 milyon 55 bin iken, 2006 yılında bu sayı 6 milyon 480 bine düşmüştür. 3 yıllık süreçte işgücü oranında %-1,14 değerinde düşüş yaşanmıştır. 2007 yılının ilk on ayında ise kadın işgücü miktarı 6 milyon 686 bine yükselmiştir.

Tablo 7. Kurumsal Olmayan Kadın Nüfusun İşgücü Durumu-Bin kişi (15 + yaş grubu)

Yıllar	Kurumsal Olmayan Nüfus	İşgücü	İstihdam	Eksik İstihdam	İşsizlik	İşgücüne Katılım Oranı	İşsizlik Oranı	Tarım Dışı İşsizlik	İstihdam Oranı	Eksik İstihdam Oranı	İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus
2003	34.787	6.555	5.891	149	663	26,6	10,1	18,9	23,9	2,3	18.098
2004	35.330	6.388	5.768	114	620	25,4	9,7	19,6	22,9	1,8	18.763
2005	35.864	6.388	5.700	113	652	24,8	10,3	18,8	22,3	1,8	19.264
2006	36.392	6.480	5.810	119	670	24,9	10,3	17,9	22,3	1,8	19.588
2007*	33.172	6.686	5.431	104	604	22,8	9	15,5	20,5	1,5	19.811

*10 aylık veriler

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları

Not 1) Tarım dışı işsizlik oranı 2001 ve sonraki yıllar için ISCO 88'e göre verilmektedir.

2) Rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

3) İki bin kişiden az gözlem değerlerinde örnek büyüklüğü güvenilir tahminler için yeterli değildir.

Kadın işsizlerin iş arama sürelerine bakıldığında zaman 2007 yılı verilerine göre 604 bin kadın işsizlerin 129 bini 1-2 ay süreyle iş aramıştır. Ay süresi arttıkça kadın işsizlerin ay süresi bazında iş arama süreleri azalmaktadır. Yıllık bazda incelendiğinde ise kadınların, 1 yıl ve daha fazla-2 yıldan az süreyle iş arayanların kadın işsizlerin sayısı 2007 verilerine göre 136 bindir. 3 yıl ve daha fazla sürede iş bulamayan kadın sayısı ise 2007 yılında 41 bin kişi olmuştur.

Tablo 8. İş Arama Sürelerine Göre Kadın İşsizler

	Toplam İşsiz	Ay				Yıl			İş bulmuş başlamak için bekleyen
		1-2	3-5	6-8	9-11	1 Yıl ve daha fazla 2 Yıllan az	2 Yıl ve daha fazla 3 yıldan az	3 yıl ve daha fazla	
2003	663	151	162	93	28	105	53	34	37
2004	620	106	121	75	29	134	85	59	11
2005	653	109	119	77	26	142	88	76	16
2006	670	125	141	71	24	148	83	62	17
2007*	604	129	122	71	27	136	61	41	14

* 10 aylık veri

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları

Not 1) Rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

2) İki bin kişiden az gözlem değerlerinde örnek büyüklüğü güvenilir tahminler için yeterli değildir.

3) 2000 yılı öncesinde 'iş arama süresi'ne ilişkin soru seçenekleri farklı gruplanmış olduğundan, 2000 ve sonrası ile karşılaştırılabilir değildir.

Erkeklerin işgücüne katılım oranı 2006 yılında %71,5 iken kadınlarda bu oran %24,9'dur.

Kadın istihdamı 2003 yılında 5 milyon 891 bin iken, 2006 yılında 5 milyon 810 bine düşmüştür. 2007 yılının ilk 10 ayı itibariyle ise kadın istihdamı 5 milyon 431 bindir. Kadın istihdam oranı 2003 yılında %23,9 iken, 2006 yılına gelindiğinde %22,3'e gerilemiştir. 2007 yılının ilk 10 aylık toplam göstergelerine göre ise kadın istihdam oranı %20,5'dir. 2003 yılında eksik istihdam oranı 149 bin kişi iken, 2006 yılında 119 bine gerilemiş, 2007 yılının ilk on aylık verilerine göre bu sayı 104 bin kişi olarak gerçekleşmiştir. Eksik istihdam oranı ise 2007 yılı ilk on ayına göre %1,5 olarak gerçekleşmiştir.

2003 yılında 663 bin kadın işsiz iken, 2006 yılında kadın işsiz sayısı 670 bin kişiye yükselmiştir. 2007 yılının ilk on ayında ise kadın işsiz sayısı 604 bin kişi olarak gerçekleşmiştir. 2003 yılında %10,1 olan kadın işsizlik oranı 2006 yılında %10,3'e yükselirken 2007 yılının ilk on ayının on ayında bu oran %9 olarak gerçekleşmiştir.

2003 yılında işgücüne dahil olmayan kadın nüfusu 18 milyon 98 bin iken, 2006 yılına gelindiğinde bu sayı 19 milyon 588 bine yükselmiştir. 2007 yılının on aylık verilerine göre 19 milyon 811 bindir.

2007 yılının ilk on aylık verilerine göre 1 milyon 149 bin yükseköğretim mezunu kadın işgücünü bulunurken, lise ve dengi mezunu kadın işgücünün sayısı ise 1 milyon 239 bindir. Lise ve altı eğitimlilerde bu sayı 3 milyon 491 bine yükselmektedir. Kadın işgücünün %52'sini lise altı eğitimliler oluştururken, %20'sini lise ve dengi meslek grubu oluşturmaktadır. Yükseköğretimin payı ise %17'dir.

Kadın istihdamının eğitim durumuna göre dağılımı incelendiğinde en yüksek pay 3 milyon 252 bin kişi ile lise ve altı eğitimlilerdedir. Yükseköğretimde ise istihdam 892 bin kişidir. Kadın istihdamında ağırlığı %56'lık oran ile lise altı eğitimliler oluştururken, onu %15'lik oranla lise ve dengi meslek grubu takip etmektedir. Yükseköğretim mezunu kadınların istihdamdaki payı da yine %15'dir.

Kadınlarda işsiz sayısı bakımından en yüksek grubu 237 bin işsiz sayısı ile lise ve dengi meslek okulu mezunları oluştururken, yükseköğretim mezunlarında işsiz sayısı 143 bindir. İşsiz sayısı bakımından %39 ile en yüksek pay lise ve dengi meslek okulu mezunlarındadır. Yükseköğretimde ise işsiz sayısının toplam işsiz sayısındaki oranı %23'tür.

İşsizlik oranı bakımından incelendiğinde en yüksek oran %19,1 ile lise ve dengi meslek grubundadır.

İşgücüne katılım oranı lise altı eğitimlilerde %19,7 iken, lise ve dengi meslek grubunda %28,8, yükseköğretim mezunlarında ise %63,7'dir.

Tablo 9. Eğitim Durumuna Göre Kadın İşgücü – Bin kişi (15+ yaş grubu)-2007*

	Okur-yazar olmayanlar	Lise altı eğitilmişler	Lise ve dengi meslek	Yükseköğretim
İşgücü	729	3.491	1.239	1.149
İstihdam	719	3.252	878	892
İşsiz	10	213	237	143
İşgücüne katılım oranı %	14,6	19,7	28,8	63,7
İşsizlik oranı %	1,2	6,1	19,1	12,5

* on aylık veriler

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları

Not 1) Rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

2) İki bin kişiden az gözlem değerlerinde örnek büyüklüğü güvenilir tahminler için yeterli değildir.

2.3. Kadın İşgücünün Yoğunlaştığı Sektörler

Günümüzde başarılı yönetici ve iş kadınları olarak iş dünyasının merdivenlerini hızla tırmanan girişimci kadınlar, finans, perakende, eğitim, hukuk, tekstil, gıda, tarım, medya, turizm, enerji, ulaşım, inşaat ve danışmanlık gibi pek çok sektörde çalışıyor.

Kadın işgücünün yoğunlaştığı sektörler arasında en yüksek pay eskiden olduğu gibi günümüzde de %48 ile tarım sektöründe yoğunlaşmıştır. Tarım sektörünü %35 ile hizmetler sektörü takip etmektedir. Sanayi sektöründe kadının istihdamı %12’lerde, inşaat sektöründe ise binde 5’lerdedir.

Tablo 10. Kadın İstihdamının İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı -Bin kişi (15+ yaş grubu)

	Toplam	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmetler
2006*	5.832	2.857	825	36	2.111
2007*	6.009	2.898	755	31	2.129

* on aylık veriler

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları

Not 1) Rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

2) İki bin kişiden az gözlem değerlerinde örnek büyüklüğü güvenilir tahminler için yeterli değildir.

2.4. Kadın İşgücünün Yoğunlaştığı Meslek Grupları

Kadın istihdamının meslek gruplarına göre dağılımını incelediğimizde, 2007 yılının on aylık verilerine göre nitelikli tarım, hayvancılık, avcılık, ormancılık ve su ürünleri çalışanları

grubu %36 (2 milyon 222 bin kişi) ile en yüksek paya sahiptir. Kadın istihdamının %17,9'u ise nitelik gerektirmeyen işlerde çalışmaktadır.

Kadın istihdamında en düşük pay ise %2,2 ile kanun yapıcılar, üst düzey yöneticiler ve müdürler grubuna aittir.

Tablo 11. Kadın İstihdamının Meslek Grubuna Göre Dağılımı-Bin kişi (15+ yaş grubu)

Meslek Grubu	2006 *	2007*
Toplam	5.832	6.009
Kanun yapıcılar, üst düzey yöneticiler ve müdürler	160	138
Profesyonel meslek mensupları	507	477
Yardımcı profesyonel meslek mensupları	402	372
Büro ve müşteri hizmetle-rinde çalışan elemanlar	498	505
Hizmet ve satış elemanları	482	473
Nitelikli tarım, hayvancılık, avcılık, ormancılık ve su ürünleri çalışanları	2.317	2.222
Sanatkarlar ve ilgili işlerde çalışanlar	332	268
Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	217	208
Nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar	915	1.077

* 10 aylık veri

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları

Not 1) Rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

2) İki bin kişiden az gözlem değerlerinde örnek büyüklüğü güvenilir tahminler için yeterli değildir.

3) 2001 yılından itibaren meslek kodlamasında ISCO-88'e geçilmiştir.

2.5. Kadın İstihdamının İşteki Durumu

Kadın istihdamını işteki durumuna göre incelediğimizde 2007 on aylık verilerine göre 6 milyon 9 bin olan kadın istihdamının 2 milyon 527 bini ücretli, 2 milyon 334 bini ücretsiz aile işçisi, 662 bini kendi çalışan, 313 bini yevmiyeli ve 66 bini işveren'den oluşmaktadır.

Kadın istihdamının 2 milyon 828 bini tarım, 3 milyon 54 bini tarım dışı istihdamdan oluşmaktadır. Tarım istihdamında en yüksek payı ücretsiz aile işçisi oluşturmaktadır. Tarım dışı istihdamda ise en yüksek pay ücretlilerdedir.

Tablo 12. Kadın İstihdamının İşteki Durumu- Bin kişi (15+ yaş grubu)

	2006*	2007*
Toplam	5.832	6.009
Ücretli	2.367	2.527
Yevmiyeli	317	313
İşveren	68	66
Kendi Çalışan	773	662
Ücretsiz Aile İşçisi	2.305	2.334
Tarım		
Ücretli	10	12
Yevmiyeli	165	158
İşveren	11	9
Kendi Çalışan	537	485
Ücretsiz Aile İşçisi	2.132	2.164
Tarım dışı		
Ücretli	2.357	2.514
Yevmiyeli	152	154
İşveren	57	57
Kendi Çalışan	235	177
Ücretsiz Aile İşçisi	172	152

* 10 aylık veri

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları

Not 1) Rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

2) İki bin kişiden az gözlem değerlerinde örnek büyüklüğü güvenilir tahminler için yeterli değildir.

Kadınların işyeri durumuna göre istihdamı incelendiğinde toplam kadın istihdamının %12'si kamu, %88'i özel istihdamdan oluşmaktadır. Bu oran son dört yılda önemli oranda değişim göstermemiştir.

2006 yılı verilerine göre; 2 milyon 803 bin kadın tarlada, 1 milyon 973 bin kadın düzenli iş yerinde, 72 bin kadın ise sabit olmayan işyerinde istihdam edilmişlerdir. Evde istihdam edilen kadın sayısı 249 bindir.

Tablo 13. Kadınların İşyeri Durumuna Göre İstihdamı-Bin Kişi (15+ Yaş Grubu)

	Toplam İstihdam	Kamu	Özel İstihdam				
			Toplam	Tarla	Düzenli İş yeri	Sabit Olmayan İşyeri	Evde
2003	5.891	712	5.180	3.439	1.440	80	221

2004	5.768	618	5.150	3.291	1.559	67	230
2005	5.700	676	5.024	2.934	1.763	68	260
2006	5.810	713	5.097	2.803	1.973	72	249

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları

Not 1) Rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

2) İki bin kişiden az gözlem değerlerinde örnek büyüklüğü güvenilir tahminler için yeterli değildir.

3) 2007 yılından itibaren kamuda çalışan kişi sayısına ilişkin bilgiler

2.6. Sosyal Güvenlik Durumuna Göre Kadın İstihdamı

Esas işlerinden dolayı herhangi sosyal güvenlik kuruluşuna kayıtlı olmadan çalışan kadınların toplam sayısı 2007 yılı 10 aylık 3milyon 881 bindir. Bunlardan 2 milyon 870 bini tarımda, 915 bini ise tarım dışında istihdam edilen kadınlardan oluşmaktadır. Sigortasız çalışan kadınlar içerisinde en yüksek pay ücretsiz aile işçilerine aittir. Kendi çalışan ve ücretli çalışanlar onu takip etmektedir. Tarım dışı çalışanlarda ise sigortasız çalışanlar içerisinde ise en yüksek pay ücretli çalışanlar kadınlardan oluşmaktadır. Ardından yevmiyeli çalışan, kendi çalışan gelmektedir.

Tablo 14. Esas İşlerinden Dolayı Herhangi Bir Sosyal Güvenlik Kuruluşuna Kayıtlı Olmayan Kadınların İşteki Durumu-Bin kişi (15+ yaş grubu)

	2006*	2007*
Toplam	3.871	3.881
Ücretli	584	503
Yevmiyeli	304	296
İşveren	23	19
Kendi Çalışan	698	610
Ücretsiz Aile İşçisi	2.261	2.304
Tarım		
Ücretli	3	6
Yevmiyeli	165	158
İşveren	10	8
Kendi Çalışan	524	476
Ücretsiz Aile İşçisi	2.116	2.153
Tarım dışı		
Ücretli	581	497
Yevmiyeli	139	138
İşveren	13	10
Kendi Çalışan	175	134
Ücretsiz Aile İşçisi	145	135

* 10 aylık veri Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM KONYA'DA KADININ İŞ HAYATINDAKİ YERİ

3.1. Kadın Nüfusu

İlimiz kadın nüfusuna bakıldığında, 1 milyon 959 bin 82 olan Konya nüfusunun 990 bin 416'sını kadınların oluşturduğu görülmektedir. Bu sayı toplam Konya nüfusunun %50,2'sine tekabül etmektedir.

Tablo 15. Konya İlinde Kadın Nüfusu- 2007

İl	Toplam		Şehir		Köy	
	Toplam	Kadın	Toplam	Kadın	Toplam	Kadın
Türkiye	70.586.256	35.209.723	49.747.859	24.818.874	20.838.397	10.390.849
Konya	1.959.082	990.416	1.412.343	710.606	546.739	279.810

Kaynak: TÜİK

3.2. Kadın İşgücü

TÜİK verilerine göre Konya-Karaman illerini kapsayan Düzey 2 bölgesinde 2006 yılı verilerine göre kadın işgücü 156 bin kişi iken, istihdam 132 bin, işsiz sayısı ise 24 bin kişidir. Kadınların 2006 yılı istihdam oranı %13,5'dir.

Kadınların işgücüne katılım oranı 2004 yılında %20,4 iken, 2006 yılında bu oran %15,9'a düşmüştür. Kadın işsizliği 2004 yılında %5,1 iken bu oran 2006 yılında %15,1'e yükselerek 3 kat artmıştır. İşgücüne dahil olmayan nüfus ise 823 bin kadından oluşmaktadır.

Tablo 16. Konya-Karaman Düzey 2 Bölgesinde Kurumsal Olmayan Kadın Nüfusunun İşgücü Durumu-Bin kişi (15 + yaş grubu)

Yıllar	Kurumsal Olmayan Nüfus	İşgücü	İstihdam	İşsiz	İşgücüne Katılım Oranı	İşsizlik Oranı	İstihdam Oranı	İşgücüne Dahil Olmayan Nüfus
2004	1.306	192	182	10	20,7	5,1	19,6	736
2005	1.334	135	121	14	14,1	10,4	12,6	821
2006	1.346	156	132	24	15,9	15,1	13,5	823

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları

Not 1) Rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

2) İki bin kişiden az gözlem değerlerinde örnek büyüklüğü güvenilir tahminler için yeterli değildir.

3.3. Konya'da Kadın İşgücünün Yoğunlaştığı Sektörler

TÜİK verilerine göre 2004 yılında Konya-Karaman illerini kapsayan Düzey 2 bölgesinde kadın istihdamının %77'sini tarım oluştururken, 2006 yılında tarımın kadın istihdamındaki

payı %59,8'e düşmüştür. 2006 yılında kadın istihdamının %10,6'sını sanayi oluştururken, %30,3'ünü hizmetler sektörü oluşturmuştur.

Tablo 17. Konya-Karaman Düzey 2 Bölgesinde Kadın İstihdamının İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı -Bin kişi (15+ yaş grubu)

	Toplam	Tarım	Sanayi	Hizmetler
2004	182	140	13	29
2005	121	69	15	36
2006	132	79	14	40

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları

Not 1) Rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

2) İki bin kişiden az gözlem değerlerinde örnek büyüklüğü güvenilir tahminler için yeterli değildir.

3.4. Kadın İstihdamının İşteki Durumu

TÜİK verilerine göre 2006 yılında Konya-Karaman illerini kapsayan Düzey 2 bölgesinde toplam 121 bin olan kadın istihdamının 45 bini ücretli, maaşlı ve yevmiyeli olarak istihdam edilirken, 24 bini işveren ve kendi hesabına, 51 bini ise ücretsiz aile işçisi olarak istihdam edilmiştir. Tarımda istihdam edilen kadınların 48 binini ücretsiz aile işçisi oluştururken, tarım dışı istihdam edilen kadınların ise 38 binini ücretli, maaşlı ve yevmiyeli olarak istihdam edilenler oluşturmaktadır.

Tablo 18. Konya-Karaman Düzey 2 Bölgesinde Kadın İstihdamının İşteki Durumu--Bin kişi (15+ yaş grubu)

	2005	2006
Toplam	132	121
Ücretli, maaşlı ve yevmiyeli	51	45
İşveren ve kendi hesabına	18	24
Ücretsiz Aile İşçisi	63	51
Tarım		
Ücretli, maaşlı ve yevmiyeli	11	7
İşveren ve kendi hesabına	9	14
Ücretsiz Aile İşçisi	60	48
Tarım Dışı		
Ücretli, maaşlı ve yevmiyeli	41	38
İşveren ve kendi hesabına	9	11
Ücretsiz Aile İşçisi	3	4

Kaynak: TÜİK, Hanehalkı İşgücü Anketi Sonuçları

Not 1) Rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

2) İki bin kişiden az gözlem değerlerinde örnek büyüklüğü güvenilir tahminler için yeterli değildir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KADINLARIN İŞ HAYATINDA KARŞILAŞTIKLARI SORUNLAR

4.1. Kadınların İş Hayatında Karşılaştıkları Sorunlar

Kadının çalışma hayatındaki sorunları hukuki olmaktan çok ekonomik ve sosyal görünümüdür.

4.1.1. Kadınların Ücretlerinin Düşüklüğü ve Ücretlerde Kadın - Erkek Eşitsizliği

Ülkemizde kadınların iş hayatında karşılaştığı sorunların başında ücret düşüklüğü gelmektedir. Özellikle erkeklerle kıyaslandığında önemli oranda eşitsizlik olduğu göze çarpmaktadır.

Aşağıdaki tabloda da görüldüğü gibi 2006 yılı verilerine göre çalışan kadınlar içerisinde ücretli çalışan kadınların oranı ilkököl ve altı eğitim düzeyine sahip iken, %13,2'si ilköğretim ve ortaokul, %27,2'si lise, %9'u meslek lisesi ve %30'u yüksekokul ve üstü eğitim düzeyine sahiptir.

Kadınlarda haftalık normal çalışma süresi en fazla olan eğitim kesimi ilkököl ve altı kesimdir. En az çalışma süresi ise yüksekokul ve üstü kesimdedir.

Aylık ortalama brüt ücret incelendiğinde kadınlarda ücret ortalamasının ortalama bin 91 YTL olduğu görülmektedir. Erkeklerde ise bu oran bin 107 YTL'dir. Kadınların erkeklere oranla ücret konusunda geride kaldığı görülmektedir.

Kadınlarda ücret miktarının eğitim seviyesi yükseldikçe arttığı gözlemlenmektedir. İlkokul ve altı eğitim düzeyindeki kadın çalışanların aylık ortalama brüt ücreti 2006 yılı verilerine göre 650 YTL iken, yüksekokul ve üstü eğitim düzeyindeki kadınlarda bu miktar bin 837 YTL'yi bulmaktadır.

Tablo 19. Kadınların Cinsiyet Ve Eğitim Durumuna Göre Ortalama Çalışma Süreleri Ve Aylık Ortalama Brüt Ücret - 2006

	Ücretli çalışanların oranı %	Haftalık normal çalışma süresi (sa)	Aylık ücreti ödenen süre (sa)	Saatlik ortalama brüt ücret YTL	Aylık ortalama brüt temel ücret-YTL	Aylık ortalama brüt ücret YTL
Toplam	100,0	44,7	197,5	5,5	1.021	1.091
İlkokul ve altı	20,6	45,2	200,5	3,2	614	650
İlköğretim ve ortaokul	13,2	45,0	200,1	3,2	603	640
Lise	27,2	44,9	197,9	4,4	814	870
Meslek lisesi	9,0	44,7	199,0	4,7	864	944
Yüksekokul ve üstü	30,0	44,1	193,3	9,5	1.719	1.837

Kaynak: TÜİK, 2006 Kazanç Yapısı Anketi sonuçları

Ülkemizde kadın istihdamının ağırlıklı olarak tarım sektöründe ve ücretsiz aile işçisi statüsünde yoğunlaştığı da göz önünde bulundurulduğunda kadınların ücret bakımından erkeklere göre neden çok geri durumda olduğu daha net anlaşılabilir. Aynı şekilde yönetici kadın sayısının düşük olması da bunun bir diğer nedenidir. Eğitim düzeyi arttığı oranda kadın-erkek arasındaki ücret farklılığı da azalmaktadır. Kamu sektöründe fark daha az olurken, özel sektörde kadın-erkek ücret eşitsizliği kendini daha fazla hissettirmektedir.

İşgücü piyasasında, belli mesleklerin, toplum içinde kadınlara uygun işler olarak kabul görmemesi ve kadının bazı sektörlerde ucuz emek olarak nitelendirilmesi örneklerine rastlanır. Bu durum ekonomik, sosyal ve kültürel boyutta düşünülebilir. Eve ekmek getirenin erkek olarak belirlendiği, ataerkil geçmişi olan toplumlarda, genel anlamda işsizlik arttıkça, cinsiyet ayırımı da kendiliğinden ortaya çıkabilmektedir.

Genel olarak kadın emeğine talep, erkeklere kıyasla düşüktür; ayrıca sürekliliği zayıf olup yapısal dalgalanmalara da açıktır. Bunun yanı sıra kadın işgücü daha çok; genç, ailevi sorunları asgari, tali ya da ek gelir için çalışan insanlardan oluşmaktadır. Yüklenen bu rol kadını işgücü piyasasında dezavantajlı bir konuma sokmaktadır. Bu koşullarda kadın emeğinin, kalite ve teknolojik açılardan gelişerek yeni istihdam koşullarında rekabet etmesi zor bir hal almaktadır.

4.1.2. Kadınların Enformal ve Standart Olmayan İşlerde Çalışmaları

Kadınlar genellikle enformel sektörlerde ve standart olmayan işlerde çalışmaktadırlar. Yüksek enflasyon ortamı, nüfusun artışı ve formel sektörün yeterince büyüyemeyişi gibi etkenler enformel sektörün büyümesini körüklemektedir.³

Kadınlar enformel sektörde erkeklere nazaran daha geniş yer almaktadır. Ev eksenli çalışma kadınların enformel sektörde en yaygın olarak başvurduğu çalışma biçimidir. Kadınların enformel sektörlerde yer alış oranının artışı Fransa, İspanya ve Portekiz gibi ülkelerde de söz konusudur.

Kadınların daha çok sosyal statülerini yükseltmek için çalışmaları gerekirken bu durum ülkemizde maalesef böyle olmamaktadır. Ülkemizde kadınlar gelirlerinin büyük bir kısmını günlük ihtiyaçlarını karşılamakta kullanmakta, bu durum da kadınların kendi gelişimlerine yatırım yapmalarına engel olmaktadır. Özellikle eğitim düzeyi düşük olan kadınlar formel sektörler tarafından istenen becerilere sahip olmadıklarından, çok fazla beceri gerektirmeyen ev işlerinde veya çocuk bakıcısı olarak çalışmaktadırlar. Ayrıca bu sektörlerde çalışan kadınların pek çoğunun sigorta ve özlük hakları bulunmamaktadır.

Yapılan araştırmalar ülkemizde; kadınların sivil toplum örgütlerine % 24, partilere % 13, sendikalara %6 civarında katılım sağladığını göstermektedir. Bu oranlar Avrupa ülkelerine göre son derece düşüktür. Türkiye'deki iş kollarında erkekler yönetici, kadınlar ise yardımcı konumunda bulunmaktadır.

³Meltem Kurtsan, "İş Hayatında Kadının Yeri ve Karşılaştığı Engeller", http://www.ba.metu.edu.tr/~manclub/yayinlar/glokal/insan_kaynaklari/kadin.html

Kadının en düşük oranla çalıştığı meslek ise, üst düzey yöneticilik. Kadın yöneticilerinin az olması cinsiyet ayrımcılığının eğitim alanına yansması sonucu, eğitimde fırsat eşitliğinden kadının yararlanmamasıdır. Ayrıca, bu tür görevler daha çok nitelik gerektirmekte, daha çok zaman ve enerji istemektedir. Çalışan kadının vasıflı işlerin getirdiği bilgi ve beceriyle donatılmamış olması ve de eş, annelik görevlerini üstlenmesi iş gücü katılımını ve işinde yükselmesini, uzmanlaşmasını engellemektedir.

4.1.3. Sosyal Sorunlar

Kendisini eve hapseden geleneksel rolünün dışında, çalışma yaşamının kadına sunduğu, ekonomik özgürlük, yeni bir sosyal çevre, kendine güven ve kişiliğinin gelişmesi, toplumsal statüsünün yükselmesi gibi etkenlerden kopmak istememesi, çalışma yaşamı içerisinde olmak istemesine en büyük etkidir.⁴

Çalışma yaşamı, bir yandan kadının ekonomik özgürlüğünü ve toplumsal değerini arttırırken diğer yandan geleneksel değer ve tutumların sürmesi nedeniyle birçok sorunu da beraberinde getirmektedir.

Dünya'nın birçok yerinde olduğu gibi Türkiye'de de kadınların temel rolünü, anne, eş ve ev kadını olarak çizen genel görüş, kadının işgücüne katılımının sınırlarını da belirlemiştir. Çocuk büyütme ve aile sorumlulukları, kadının istihdamını ve işte yükseltilmesini engellemektedir. Pek çok kadın evlenip çocuk doğurduğu zaman işlerini kaybetmekte veya terk etmektedir. Bir süre sonra işe geri dönse de vasıf seviyesi düşük olmaktadır. Kadın ailede ve evde rol çatışması yaşamakta ve bundan ciddi olarak etkilenmektedir.⁵

Evlilik ve çocuk sahibi olma, kadınların çalışma yaşamında belirleyici rol oynamaktadır. Çocuk sayısındaki artışa rağmen kadının çalışmak zorunda olması, annenin fiziksel ve ruhsal olarak yıpranmasına, iş veriminin düşmesine ve iş kazalarına yol açabilmektedir. Evlilik ve doğum, kadın işçilerin işten ayrılma nedenlerinin %70'ini, işverenin işten çıkarma nedenlerinin de % 20'sini oluşturmaktadır.

Türkiye'de çalışan kadına yönelik korumacı kanunlar, doğum ve doğum sonrası izin, süt emzirme izni ve kreş ve yuva sağlanabilirliğiyle sınırlıdır.

Yapılan araştırmalar, çalışma hayatında kadınların üçte birinin ekonomik olarak aktif iken, bu kesimin de ancak, üçte birinin gelir getirici bir işte çalıştığını göstermektedir. **SSK'lıların % 21'i, memur olarak çalışanların % 33'ü kadın çalışanlardan oluşmaktadır.**⁶

Kadınların iş hayatında yaşadıkları zorlukların bir diğeri de kendilerini ispat edebilmek için erkeklere göre daha fazla çalışmak ve özveride bulunmak zorunda olmalarıdır.

4.2. Çözüm Önerileri

Kadının toplumda hak ettiği yeri alabilmesi, onları çalışma yaşamında dezavantajlı konumdan çıkaracak önlemlerin alınması, erkeklerle eşit fırsatların tanınması ve geleneksel

⁴ <http://eski.bianet.org/2004/10/21/45622.htm>

⁵ <http://www.bilgisizler.net/haber-ve-guencel-olaylar-f59/%C3%87ali%C5%9Ema-hayatinda-kadin-t47284.html>

⁶ <http://www.biggllook.com/haber/kadinlargunu/ishayati.asp>

zihniyetin kırılması ile mümkündür. Geleneksel aile yapısının eşitlikçi ilişkilerle yenilenmesi ve kadına özcü mesleklerle ilişkin yargıların ortadan kaldırılması gerekmektedir. Ayrıca, eğitim alanında ve medyada da önemli değişimlere gerek vardır.

Kadınların daha fazla söz sahibi olabilmelerinin yolu eğitim, çalışma ve siyasal kararlara katılmadan geçmektedir. Kadınlar, eğitim seviyeleri ve çalışma yaşamındaki durumlarına paralel biçimde karar alma mekanizmalarında da yeterince temsil edilmelidirler. TBMM'deki yüzde 2,4'lük kadın milletvekili oranının Uganda'da yüzde 17,4, Güney Afrika'da yüzde 25, Meksika'da yüzde 14, İsveç'te ise yüzde 40,4 olduğu görülmektedir.⁷

Bunların yanı sıra;

- İşyerlerinin ihtiyaçlarına göre kadınlara yönelik olarak kısa süreli meslek kazandırma programları ve aktif istihdam tedbirleri geliştirilmelidir.
- Eğitim sistemi ile işgücü piyasası arasında güçlü bağlantı kurulmalıdır.
- Yaşam boyu öğrenmeye ve kırdan kente göçenlerle genç işsizlerin eğitimlerine odaklanılmalıdır.
- Fırsat eşitliğine dönük uygulamaların geliştirilmesi için sivil toplum kesimleriyle işbirliği gerçekleştirilmelidir. Bu bağlamda, erkeklerin bilinçlendirilmesine yönelik eğitim de fevkalade önem taşımaktadır.⁸
- Sivil toplum kuruluşlarının kadın istihdamındaki rolü son derece önemlidir. Ülkemizde artık her sonunun çözümünü devletten bekleme alışkanlığı terk edilmelidir.
- **Kadın dernekleri dışındaki diğer sivil toplum kuruluşlarının da işbirliği ve koordinasyon içinde öngörülen ortak amaçlar doğrultusundaki faaliyetlerini artırmaları gerekmektedir.**
- İşyerlerinde ayrımcılığa karşı yasalar konulmalı ve uygulanmalıdır.
- Ücret eşitliği sağlanmalıdır.

⁷ <http://www.nostaljim.org/B3/viewtopic.php?f=69&t=4353>

⁸ Lütfi İnciroğlu, "Çalışma Hayatında Kadın", <http://www.lutfiinciroglu.com/content/view/93/19/>

SONUÇ

Hazırlamış olduğumuz bu çalışmada dünyada, Türkiye’de ve Konya’da kadın istihdamının durumu ve kadınların iş hayatında karşılaştıkları sorunları irdelemeye çalıştık. Genel olarak görülmektedir ki kadın istihdamı ülkemizde gelişmiş ülkelere kıyasla oldukça düşüktür.

Son yıllarda kadın istihdamına yönelik çalışmalar sevindirici olmakla birlikte halen yeterli düzeyde değildir. Kamu ve özel sektör kuruluşları tarafından yürütülen 'Haydi Kızlar Okula', 'Kardelenler', 'Baba Beni Okula Gönder' gibi proje ve kampanyaların sadece sosyal ve kültürel değil, kadınların kariyerlerine ve işgücünün toplam ekonomik verimliliğine de önemli katkılar sağlayacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Böylece kadın işsizlik oranları da düşecektir.

Türkiye ekonomisinin hızlı ve sürdürülebilir büyümesi için kadınların, işgücüne daha yüksek oranlarda katılması gerekiyor. Kadınların ekonomik yönden bağımsızlık kazanabilmesi için ise öncelikle toplumda buna engel olan geleneksel yapının öncelikle değiştirilmesi gerekmektedir.

Ülkemizde fırsat eşitliğine yönelik yasal altyapının gelişmiş ülkeler seviyesinde olmasına rağmen, bu hakların kullanılması için gerekli kurumsal ve eğitsel altyapının yeterince gelişmediği görülmektedir. Bunun çözümü için; kadınların iyi eğitim, mesleki eğitim ve yeniden eğitim almaları ve bilgi teknolojilerine erişimleri sağlanmalıdır.

Sonuç olarak kadının kendini çalışma yaşamında var edebilmesi için **cinsiyetçi yaklaşımın değişmesi, kadınlara yönelik eşitlikçi politikaların üretilmesi** gerekiyor.

KAYNAKÇA

- Türkiye İstatistik Kurumu, TÜİK
- Birleşmiş Milletler Ekonomik Komisyonu, UNECE
- Uluslar arası İş Örgütü, ILO
- CALISKAN, Merih- Nihal KOCAKUŞAK, “Çalışma Hayatında Kadın”,
<http://eski.bianet.org/2004/10/21/45622.htm>
- İNCİRĞLU, Lütfi, “Çalışma Hayatında Kadın”,
<http://www.lutfiinciroglu.com/content/view/93/19/>
- KURTSAN, Meltem, “İş Hayatında Kadının Yeri ve Karşılaştığı Engeller”,
http://www.ba.metu.edu.tr/~manclub/yayinlar/glokal/insan_kaynaklari/kadin.html
- <http://eski.bianet.org/2004/10/21/45622.htm>
- <http://www.bilgisizler.net/haber-ve-guencel-olaylar-f59/%C3%87ali%C5%9Ema-hayatinda-kadin-t47284.html>
- <http://www.biglook.com/haber/kadinlargunu/ishayati.asp>
- <http://www.nostaljim.org/B3/viewtopic.php?f=69&t=4353>
- http://www.celik-is.org/egitim/dergi/dergi-21/31-36_toplum.pdf

